

W tej części zawarto informacje na temat organizacji sądów powszechnych w Niemczech.

Sądy powszechne – wprowadzenie

Sądy właściwe w sprawach cywilnych

Sądy rejonowe (*Amtsgerichte*) rozpoznają w pierwszej instancji sprawy cywilne – przede wszystkim te, w których wartość przedmiotu sporu wynosi do 5000 euro. Rozpoznają również niektóre inne sprawy, np. z zakresu najmu, prawa rodzinnego oraz świadczeń alimentacyjnych, bez względu na wartość przedmiotu sporu.

Sądy rejonowe rozpoznają sprawy w składzie jednoosobowym.

Sądy krajowe (*Landgerichte*) rozpoznają w pierwszej instancji wszystkie sprawy cywilne, do których rozpoznania nie są właściwe sądy rejonowe. Są to zasadniczo sprawy, w których wartość przedmiotu sporu przekracza kwotę 5000 euro.

Co do zasady sądy krajowe również rozpoznają sprawy w składzie jednoosobowym. Sprawy złożone i o zasadniczym znaczeniu rozpoznaje jednak izba złożona z maksymalnie trzech sędziów zawodowych.

W **drugiej instancji** sądy krajowe rozpoznają środki zaskarżenia od orzeczeń, które wydały sądy rejonowe w postępowaniu cywilnym. Środki zaskarżenia rozpoznaje izba złożona zazwyczaj z trzech sędziów.

Ponadto w sądach krajowych mogą być powoływane **izby ds. gospodarczych**. Rozpoznają one spory gospodarcze w pierwszej i drugiej instancji. W skład tych izb wchodzi: jeden sędzia jako przewodniczący i dwóch przedsiębiorców w charakterze ławników.

Wyższe sądy krajowe (*Oberlandesgerichte*) są zazwyczaj sądami drugiej instancji. W postępowaniu cywilnym sądy te rozpoznają środki zaskarżenia od orzeczeń sądów krajowych i sądów rejonowych w sprawach z zakresu prawa rodzinnego.

Izby (*Senate*) **wyższych sądów krajowych** składają się zwykle z trzech sędziów zawodowych. Sprawy cywilne, które nie są szczególnie złożone i nie mają zasadniczego znaczenia, można jednak przekazać do rozpoznania składowi jednoosobowemu.

Naczelnym sądem powszechnym jest **Trybunał Federalny** (*Bundesgerichtshof*), który jest sądem najwyższej instancji rozpoznającym wyłącznie skargi kasacyjne. Izby Trybunału Federalnego składają się z pięciu sędziów zawodowych.

Sądy właściwe w sprawach karnych

Sądy pierwszej instancji

W **ustawie o ustroju sądów powszechnych** (*Gerichtsverfassungsgesetz – GVG*) określono zakres właściwości sądów w sprawach karnych. W pierwszej instancji sprawy karne rozpoznaje sąd rejonowy, chyba że ustalone zostanie, iż sądem właściwym jest sąd krajowy lub wyższy sąd krajowy (§ 24 ust. 1 pkt 1–3 GVG). Postępowanie karne w sprawie o przestępstwo prowadzi jeden sędzia sądu karnego (§ 25 GVG), jeżeli:

sprawa dotyczy przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego lub

nie zachodzą przesłanki orzeczenia kary pozbawienia wolności w wymiarze przekraczającym dwa lata.

W pozostałych przypadkach sprawę rozpoznaje sąd ławniczy (*Schöffengericht*) (§ 28 GVG), w którego skład wchodzi: jeden sędzia zawodowy i dwóch ławników.

Sąd ten orzeka w sprawach o przestępstwa średniej wagi, które wchodzi w zakres właściwości sądu rejonowego (§ 24 ust. 1 GVG), chyba że sprawę przekazano do rozpoznania sędziemu sądu karnego (§ 25 GVG). Do właściwości tych sądów należą sprawy o przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności w wymiarze od dwóch do czterech lat. Skład sędziowski może zostać rozszerzony na wniosek prokuratury (§ 29 ust. 2 GVG), jeżeli prokuratura i sędzia uznają, że ze względu na zakres sprawy należy powołać drugiego sędziego.

Zakres właściwości **sądów krajowych** regulują przepisy § 74 ust. 1 GVG. Zgodnie z tymi przepisami sąd krajowy rozpoznaje sprawy o wszystkie przestępstwa, które nie wchodzi w zakres właściwości sądu rejonowego ani wyższego sądu krajowego, tj. przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności w większym wymiarze.

W niemieckim kodeksie karnym (*Strafgesetzbuch*) wprowadza się rozróżnienie między występkiem (*Vergehen*) a zbrodnią (*Verbrechen*). Zbrodnia jest czynem zagrożonym karą pozbawienia wolności w wymiarze co najmniej jednego roku. W związku z tym zbrodnia stanowi poważniejsze przestępstwo niż występki.

Sądy krajowe są właściwe w sprawach o przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności w wymiarze powyżej czterech lat (§ 74 ust. 1 początek zdania drugiego GVG). Są właściwe również wówczas, gdy prokuratura postanowi wnieść oskarżenie do sądu krajowego z uwagi na szczególną wagę sprawy, mimo że właściwość do rozpoznania tej sprawy przysługuje zasadniczo sądowi rejonowemu.

Sprawy karne w sądach krajowych rozpoznaje w pierwszej instancji wielka izba karna (*Große Strafkammer*), w skład której wchodzi co do zasady trzech sędziów i dwóch ławników. Zgodnie z § 76 ust. 2 GVG wielka izba karna może postanowić na początku rozprawy lub w chwili wyznaczenia terminu rozprawy, że sprawa zostanie rozpoznana w składzie jedynie dwóch sędziów i dwóch ławników.

Wyższy sąd krajowy jest sądem pierwszej instancji w sprawach o przestępstwa z § 120 ust. 1 i 2 GVG, z których większość dotyczy zagrożenia dla bezpieczeństwa lub istnienia Republiki Federalnej Niemiec. W skład izby karnej (*Strafsenate*) Trybunału Federalnego może wchodzić pięciu sędziów, w tym przewodniczący składu sędziowskiego. Na początku rozprawy izba ta może jednak postanowić, że sprawa zostanie rozpoznana przez trzech sędziów, w tym przewodniczącego składu sędziowskiego, chyba że ze względu na zakres lub złożoność sprawy wymagany jest udział dwóch dodatkowych sędziów (§ 122 ust. 2 zdania pierwsze i drugie GVG).

Środki zaskarżenia

Środki zaskarżenia od orzeczeń sądów rejonowych rozpoznaje **sąd krajowy** [§ 312 kodeksu postępowania karnego – Strafprozessordnung, StPO], a dokładniej jego tzw. mała izba karna (*Kleine Strafkammer*) (§ 76 ust. 1 GVG), w skład której wchodzi: jeden sędzia zawodowy i dwóch ławników. Do rozpoznania środka zaskarżenia wniesionego od orzeczenia wydanego przez rozszerzony skład sędziowski z udziałem ławników powołuje się drugiego sędziego zawodowego (§ 76 ust. 6 GVG). Ponadto zgodnie z § 335 StPO zamiast zwykłego środka zaskarżenia można wnieść nadzwyczajny środek zaskarżenia (tzw. rewizję nadzwyczajną, *Sprungrevision*).

Przewidziano możliwość wniesienia o **rewizję** (*Revision*) każdego orzeczenia wydanego przez sąd krajowy lub wyższy sąd krajowy w pierwszej instancji (§ 333 StPO). Trybunał Federalny jest instancją rewizyjną (*Revisionsinstanz*) w odniesieniu do wszystkich orzeczeń wyższych sądów krajowych i wielkich izb karnych sądów krajowych (§ 135 ust. 1 GVG). Izby Trybunału Federalnego dokonują rewizji w składzie pięciu sędziów zawodowych, w tym jednego przewodniczącego składu. Rewizji (pozostałych) orzeczeń sądów krajowych dokonuje wyższy sąd krajowy.

Powiązane strony

[Trybunał Federalny](#)

Ostatnia aktualizacja: 14/05/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.